

Avfallsavdelningen
Utredning
Jonas Selander Lyckeberg

Styrelsen för Stockholm Avfall AB

Svar avseende "Skrivelse till Stockholm Vatten och Avfall om genomförandet av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad"

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta:
att betrakta skrivelsen som besvarad

Christian Rockberger
Verkställande direktör

Malin Werner
Avdelningschef
Avfall

Bilaga: Skrivelse till Stockholm Vatten och Avfall om genomförandet av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad

ÄRENDET

Anna Cederschiöld m.fl. (M), Inga Osbjer (L) har i *"Skrivelse till Stockholm Vatten och Avfall om genomförandet av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad"*, per 2026-02-12, ställt följande frågor till bolaget:

1. Hur har det nuvarande systemet tagits fram inom Stockholm Avfall?
2. Vilka dispenser och undantag har dels sökts, dels beviljats?
3. Vad exakt är det bolaget menar att de utreder kopplat till dispenser?

Vilka besvaras enligt nedan.

Hur har det nuvarande systemet tagits fram inom Stockholm Avfall?

Kort efter att regeringen presenterade den nya förordningen om förpackningsavfall påbörjades arbetet med att planera för hur ansvarsövergången skulle ske. På SVOA gjordes under hösten 2023 en förstudie där innebörden av det nya ansvaret för medborgare och fastighetsägare likväl som för den egna verksamheten analyserades. Under arbetet identifierades behov av att utveckla eller hitta nya samarbeten med andra förvaltningar och bolag inom staden, tillsammans med flertalet andra åtgärder och aktiviteter som behövde genomföras för att staden skulle kunna axla det nya ansvaret på bästa sätt.

Enligt förpackningsförordningen ska förpackningsavfall som huvudregel samlas in från den fastighet där avfallet uppstått. I de fall insamling från fastigheten inte är möjlig på grund av omständigheter som fastighetens belägenhet och utformning, trafiksäkerhet eller liknande, ska förpackningsavfallet i stället samlas in från en plats i nära anslutning till fastigheten. Redan tidigt bedömde bolaget att ÅVS fortsatt skulle fylla en viktig funktion även efter 2027.

Att införa fastighetsnära insamling i Stockholms hela bostadsbestånd innebär stora utmaningar, framförallt i innerstaden där bebyggelsestrukturen i exempelvis stenstaden och Gamla Stan innebär att det blir dyrt, eller i många fall i princip omöjligt, att lösa insamlingen med heltäckande fastighetsnära insamling. En kombination av fastighetsnära insamling, insamlingsplatser i nära anslutning till fastigheten och publika system bedömdes tidigt vara en framkomlig väg. Bolaget har vid upprepade tillfällen i remissvar framfört att det i förordning, föreskrifter och ersättningsmodell måste finnas utrymme för att andra typer av lösningar än fastighetsnära insamling och att ett insamlingssystem likt dagens återvinningsstationer kan komma att krävas där problematisk bebyggelsestruktur och andra försvårande omständigheter föreligger.

Inför införandet av fastighetsnära insamling för en- och tvåbostadshus genomfördes en utredning avseende olika alternativ för insamlingssystemet. Utredningen beaktade bland annat kundnytta, miljöaspekter, ekonomi, arbetsmiljö samt juridiska och organisatoriska aspekter. Förslaget till systemval bereddes av tjänstemän på bolaget och inkluderade bl.a. kundundersökningar och undersökning av andra bolags erfarenheter av tekniklösningar. För en- och tvåfamiljshus beslutades lösning med närsorterat i tvåfackskärl av avfallsnämnden 2024-06-13.

Systemlösningen för fastighetsnära insamling för flerbostadshus utgörs av tjänstekoncession vilken beslutades i ärende 23SVOA638. Lösningen innebar i stort ett övertagande av det marknadsdrivna system som svarat för insamling av förpackningsavfall sedan tidigare. Formen tjänstekoncession medger anslutna entreprenörer frihet att erbjuda olika

behållartyper, hämtningsfrekvenser och tilläggstjänster för att lösa en del av de utmaningar som Stockholms komplexa bebyggelsestruktur innebär. Systemutformning har beretts av tjänstemän och teknisk expertis inom bolaget samt i dialog med insamlingsentreprenörer.

Vilka dispenser har sökts eller erhållits

Enligt Naturvårdsverkets vägledning är dispens från kravet på fastighetsnära insamling av hushållens förpackningsavfall, för en kommun eller för ett område inom en kommun, inte möjlig då det saknas bestämmelser som medger detta.

Naturvårdsverket kan ge en kommun dispens från kravet på separat insamling av förpackningsavfall. En godkänd dispens innebär att kommunen får frångå kravet om att förpackningsavfallet ska samlas in i separata materialflöden. Undantaget framgår av 3 kap. 28 § avfallsförordningen. Dispenser från utsortering kan sökas för geografiskt område, grupp av fastigheter eller verksamheter. Även om en kommun har dispens från kravet på separat insamling gäller, enligt vägledningen, fortfarande kravet att förpackningsavfallet ska samlas in fastighetsnära.

Stockholms kommun har inte sökt någon sådan dispens då det i samtliga delar av staden finns fastigheter som har delvis eller komplett fastighetsnära insamling av förpackningar.

Lagen medger inte heller för enskild fastighet någon dispensgrund från fastighetsnära insamling. En enskild fastighet kan söka dispens från kravet på utsortering av avfall enligt avfallsförordningen 3 kap 27 § och för att medges dispens ska någon av följande kriterier bedömas uppfyllas

1. det skulle leda till ett återvinningsresultat som är kvalitetsmässigt jämförbart med det som uppnås vid utsortering,
2. det inte leder till det bästa miljömässiga resultatet på grund av den sammanlagda miljöpåverkan från hanteringen av de aktuella avfallsslagen, eller
3. det skulle medföra oskäliga ekonomiska kostnader enligt 30 §

Dessa ärenden behandlas av miljöförvaltningen som lokal tillsynsmyndighet.

I avfallsförordningen 3 kap 37 § finns ett undantag som medger kommunen att samla in avfall på plats som inte är fastighetsnära om vissa kriterier är uppfyllda. Under förutsättning att kriterierna är uppfyllda kan kommunen och en fastighetsägare komma överens om en plats så nära fastigheten som möjligt där avfallet ska hämtas.

Definitionen av fastighetsnära insamling, avfallsförordningen 1 kap 8 §, ger även den möjlighet att om vissa specifika hinder föreligger överenskomma om upphämningsplats inom 400 meter från fastighetsgräns.

Vad exakt är det bolaget menar att de utreder kopplat till dispenser?

Den utredning som hänvisats i olika sammanhang avser den utredning av kriterier som ska gälla för att överenskomma om insamling på annan plats än den fastighet där avfallet har uppstått. Kriterierna har sedermera beslutats i början av mars.

Bolagets analys och utredningsarbete har fokuserat på behov och möjligheter att inom ramen för avfallsförordningen 1 kap 8 § samt 3 kap 37 § tydliggöra kriterierna för att överenskomma om insamling på annan plats gällande insamling av en eller flera förpackningsfraktioner.

Det bedömdes inte som praktiskt realiserbart eller förenligt med PBL att inrymma dedikerad icke publik insamling på allmän platsmark eller annan av stadens mark. Därför fokuserades på möjligheter att använda det nuvarande ÅVS-systemet och möjligheten att kombinera detta med framtida krav på lättillgängliga insamlingsplatser för skrymmande avfall (LIP).

Utöver detta utreddes riktlinjer för när fastighetsägare uttömt sina möjligheter att på ett rimligt sätt inrymma fastighetsnära insamling, så att kriterier i avfallsförordningen 1 kap 8 § alternativt 3 kap 37 § punkt 4 är uppfyllt. Utredningen har även syftat till att bedöma behov av administrativa funktioner för att ta hand om dessa anmälningar på ett rationellt och korrekt sätt samt att undersöka formella beslutsvägar och eventuella behov av förändringar i delegation eller uppdrag för bolaget eller avfallsförvaltningen. Vidare hur en sådan lösning ska förhålla sig till modellen för ersättning för insamling av förpackningar.

Analysen har även innefattat bedömning av förändrad lagstiftning och dess effekter på dessa processer. Bolaget vill betona att det dels gäller ny lagstiftning, dels att förordningsförändringar trätt i kraft så sent som i oktober 2025. Vidare presenterade regeringen den 11 december 2025 en lagrådsremiss avseende revidering av miljöbalkens kapitel 15 rörande avfallshantering. Propositionen tillsändes riksdagen den 29:e januari 2026. De kriterier som var under framtagande bedömdes behöva invänta, och beakta, eventuella förändringar i aviserad lagstiftning för att säkerställa att berörda fastighetsägare inte skulle få felaktig information och säkerställa att de kriterier som presenterades för fastighetsägarna inte ändrades genom ny lag.

SLUT

Anna Cederschiöld m.fl (M)

Inga Osbjer (L)

Marcus Wangel (C)

Stockholm Vatten AB 2026-02-12

Skrivelse till Stockholm Vatten och Avfall om genomförandet av fastighetsnära insamling (FNI) i Stockholms stad

Stockholms stad ska självklart vara en stad med miljöarbete i framkant. Det kräver framåtlutad och lösningsfokuserad hantering av ny lagstiftning, innovation och god kontakt med stockholmarna. Annars är det svårt att komma till rätta med ett system som är praktiskt genomförbart, ekonomiskt rimligt och anpassat till stadens särskilda förutsättningar.

Den nya lagen om fastighetsnära insamling (FNI) har goda ambitioner om ökad källsortering och cirkulär avfallshantering. Men i Stockholms täta, varierande och komplexa stadsmiljö riskerar regelverket att bli administrativt tungt och i praktiken svårt – i vissa fall omöjligt – att genomföra på ett sätt som fungerar för stockholmarna och fastighetsägare.

Den modell som fungerar i glesare kommuner med gott om utrymme är i många delar av Stockholm inte genomförbar utan att påverka stadsbild, framkomlighet och boendemiljö negativt. I innerstaden och i många täta bostadsområden saknas helt fysiska förutsättningar för omfattande fastighetsnära insamlingslösningar.

Införandet av FNI riskerar att medföra:

- försämrad framkomlighet på trottoarer och gator
- negativ påverkan på stadsmiljön och kulturmiljövärden
- ökade kostnader för bostadsrättsföreningar, hyresvärdar och småhusägare
- praktiska konflikter i bostadsområden
- försämrad tillgänglighet för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning

Om regelverket tillämpas utan tillräcklig flexibilitet riskerar det att skapa nya problem i stället för att lösa befintliga. Lagstiftningen medger möjlighet till undantag och alternativa lösningar, bland annat genom gemensamma uppsamlingsplatser inom rimligt avstånd från fastigheten.

Mot bakgrund av Stockholms särskilda förutsättningar är det avgörande att staden fullt ut utnyttjar dessa möjligheter.

Det är särskilt viktigt att:

- kollektiv uppsamling inom 400 meter från fastigheten tillämpas där fastighetsnära lösningar är olämpliga
- flexibla och platsanpassade lösningar prioriteras
- estetiska, funktionella och trafiksäkerhetsmässiga aspekter vägs in
- ekonomiska konsekvenser för hushåll och fastighetsägare begränsas

Mot denna bakgrund behöver Stockholm Vatten och Avfall säkerställa att införandet av fastighetsnära insamling sker på ett sätt som är anpassat till Stockholms unika

förutsättningar. En fungerande källsortering är central för en hållbar stad. Men miljöpolitik måste utformas med respekt för verklighetens förutsättningar. Stockholm kan inte behandlas som en glesbygdskommun. Ett regelverk som inte anpassas riskerar att slå fel, skapa irritation och minska legitimiteten för miljöarbetet.

Därför vill vi fråga bolaget:

1. Hur har det nuvarande systemet tagits fram inom Stockholm Avfall?
2. Vilka dispenser och undantag har dels sökts, dels beviljats?
3. Vad exakt är det bolaget menar att de utreder kopplat till dispenser?